

Громадська Думка

ПЕРЕДПЛАТА:

На місяць . — м. 50 ф.
„ 3 місяці 1 „ 50 ф.

(Ціна 1 прик. в таб. 5 ф.)

ЧАСОПИСЬ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ У ВЕДЛЯРІ.

ВІХОДИТЬ ЩО ЧЕТВЕРГА Й ЩО НЕДІЛІ.

Видає „Видавниче Товариство імени В. Грінченка“.

АДРЕСА:

Ukrainischer
Unterrichts-Ausschuss
Lagerzeitung
— in Wetzlar. —

Ч. 91—92. (138—139).

Неділя, 30. грудня 1917.

Рік III.

МИРОВІ ПЕРЕГОВОРИ.

Відкрите засідання представників.

Дня 22. грудня о 4. годині з полудня відкрито перше торжественне засідання переговорів в справі миру в Бересті-Литовському. На засіданні явилися представники Німеччини, Австро-Угорщини, Болгарії і Туреччини з одного, а Росії з другого боку. Посольство Німеччини складають: державний секретар фон-Кільман, посол фон-Розенберг; легаційний секретар ф. Геш, ген. Гофман і майор Брінгман; Австрійським посольством з 8 членів провадить міністер загр. справ Гр. Червін, болгарським—міністер судівництва Попов, турецьким—мін загр. справ Ахмет Нессімі-Бей.

Російське посольство складають такі члени: А. А. Езе, Л. В. Каменев, пані М. А. Віценко, М. Г. Покровський, Л. М. Карахан, Н. М. Любінський, М. П. Вельтман, полк. Павлович, адмірал В. М. Альфатер, ген. Самойло, полк. Фокке, плк. Зелліт, кап. Липський.

По привітальній промові кн. Леопольд Баварський пропонував найстаршого віком Ібрагіма Гаккі-Пашу на председателя. Він відкрив засідання і пропонував на перше засідання председателем ф. Кільмана за загальною згодою.

Секретар ф. Кільман мав бесіду такого змісту: Щоби покласти кінець війні і відновити стан миру і приязни чотирьох осередніх держав з Росією, потрібно установити перше найважливіші основи й умови, передовсім поки що на культурнім і господарським полі. Переговори будуть овіяні поєднаним духом приязни і взаємного поважання. Вони мусять числитися з історичними даними і з тим, що сталося, щоби не втратити землі під ногами, та буде кермувати новою великою провідною думкою. Гасло є: „мир на землі тим, що є доброї згоди“.

Тоді прийнято рішення, з яких найважливіші є: В президії повних зібрань міняють перші уповноважені п'яти держав. До переговорів допускаються мови: німецька, бол-

гарська, російська, турецька і французька. Офіційні звідо-млення укладаються разом, хоч кожна держава з заінтересованими може вести переговори окремо.

Предложення російських представників.

Після запрошення председателя перший російський представник пропонував основні російської мирової програми, які рівнозначні зі звичними рішеннями Рад робочих і салдатів та всеросійського конгресу селян. Представники чотирьох зведених (осередніх) держав заявили свою згоду приступити до розгляду російських виводів. На слідує засіданню, яке відбудеться дня 24. грудня, пропонується осередні держави відповідь в основних начерках.

Петроградська телеграфічна агенція подає повідомлення, в якому подається до відома російські умови миру. Російські делегати заявили за публичним веденням засідань, і на це згодилися осередні держави. Російська делегація була того погляду, що основою до миру мають бути рішення російського селянського конгресу, ухвалені одногладно. Вони пропонували шість точок, як основу до мирових переговорів:

1) Не допускається ніякого прилучення країв, здобутих підчас війни. Війська в обсаджених територіях опустять негайно ці краї.

2) Невідклична відбудова політичної незалежності народів, яка була проголошена в теперішній війні.

3) Ріжним національностям, які перед війною політично не були незалежними, дається можливість свобідно вибрати голосуванням приналежність до сеї чи до тої держави, або рішити голосуванням про свою національну незалежність. Голосування народне мусять відбуватися з повною свободою всіх мешканців належної землі, при співучасті втікачів, які вимандрували.

4) В краях, замешканих ріжними національностями, бу-

дуть права меншости забезпечені окремими законами.

5) Ніякий воюючий край не платить воєнного відшкодування. Що доторкається вже заплачених воєнних коштів контрибуціями, то вони мають бути звернені назад. Що доторкається відшкодування приватних осіб, то на це зложитися відповідні суми пропорційною оплатою всіх воюючих країв.

6) Питання кольоній розв'яжуться після примінення точок від 1—4.

Російська делегація вважає нетерпимим, що свободу малих націй звасилувано сильнішою нацією, що може діяти морською блокадою, господарським бойкотом, завоюванням країв, наложенням торговельних договорів і окремими установами, вимковими, які перешкоджають торговельній свободі третьої країни.

Участь представників України.

Українське пресове бюро сповіщає з Києва, як доносить „Франкф. Цайтунг“ ч. 355: Дня 20. грудня президент Українського правительства Винниченко заявив на засіданні Малої Ради, що він подає до відома союзникам про початок мирових переговорів. Франція і Англія порішили негайно вислати посла на Україну, що би поручити представникам України заступати їхні інтереси.

„Франкф. Цайтунг“ ч. 356 доносить з Берліну 24. грудня: В мирових переговорах в Бересті-Литовських беруть участь також представники України.

Боротьба України з Петроградом.

Україна має своє правительство в Генеральнім Секретаріаті і свій тимчасовий парламент в Центральній Українській Раді, які правосильні аж до скликання Установчих Зборів. В Центральній Раді є 792 члени, з яких 597 належать до робочого люду, бо в склад її входить 212 селянських депутатів і 282 робітничих і салдатських депутатів. Далі йдуть представники від ріжних організацій професійних і територіальних та представники національних меншостей. Тим робом вона складається з усіх верстов населення і є дійсним виразником волі всіх народів України.

Та це не до вподоби большевицькому правительству. Проти волі Ради і Секретаріату воно домагається Совету робітничих і салдатських депутатів! В той момент, як Рада збирається скликати Українські Установчі Збори, в руки яких зложити владу Укр. Ц. Рада,—большовики хотіли скликати кравший з'їзд Рад робітничих, салдатських і селянських депутатів зі всієї України, щоби повалити Українську Центральну Раду та завести диктатуру пролетаріату в Москвошчині. В тій цілі вони стягнули армію під Київ, щоби для України була „край порога тривога, коло вікон залага“—волею Леніна і Троцького.

Але Українці розаброли армію большевиків під Києвом, забрали в їх 75 гармат, 350 скорострільів і 5 мільонів набоїв та прогнали їх за Конотоп, за границі України. Се розлютувало петроградських диктаторів і вони вислали ультимат до України з домаганням в 48 годин віддати російським військам зброю. Та тим ультиматом загмалося російське правительство на сліпу улицу: щоби мовити приказ, треба бути паном, а правительство большевиків не є паном на Україні.

На цей ультимат большевиків до України, поданий в попереднім числі „Громадської Думки“, Україна відповіла через свій революційний штаб в Петрограді і поставила свої домагання різко, ясно і самопевно. Вона домагається від петроградського правительства не мішати ся в справу України, доповнити українське військо і перевести всіх Українців на Україну. Далі домагається не мішати ся в управу українського фронту, себто румунського і південно-західного фронту, та розв'язати питання миру при співучасті Української Центральної Ради. Вкінці домагається платити негайно за всі засоби поживи готівкою.

На це відповіло правительство Леніна, що воно годить ся заздалегідь на всі домагання України принципіального характеру, як право самостійности розвитку народів, і воно ніколи не підіймало задля цього сварки, тільки щоби Україна не входила в зносини з Калединою і кадетами. І хоч воно збирає військо коло Мінська проти України, хоч салдати-большевики заарештували революційний штаб України, якому правительство відповіло, то з відповіді цієї виходить, що правительство Леніна не чується на силах подати Україну. Воно сховало хвіст під себе і стало мабути терпеливице, бо де ж його домагання віддати до 48 годин зброю, віддати 75 гармат, 350 скорострільів і 5 мільонів набоїв розабросній армії большевиків, що йшли спасати Україну від „буржуазної“ Центральної Ради та настановити на її місце Совети московських салдатів і робітників, які слухали би приказів Троцького і Леніна?

Знає ті солодкі слова московської свободи і обіцянок Україна

і вона не дремає! Українське правління замінувало команданта румунського фронту ген. Щербачева головнокомандуючим всіх воєнних сил України на фронті й поза фронтом. Під його приказом готується до борби ціла Україна. З усіх сторін збирається голова сила українського війська коло Бахмача на схід від Києва. Українці вірвали залізницю на північ від Києва й Полтави, щоби перешкодити рухові большевиків.

Українське правління зарядило мобілізацію всіх мужеських сил України включно з козаками і поставило ультимат до російського правління негайно випустити на волю арештованих членів революційного українського штабу в Петрограді, а то як не схоче правління, буде це приводом до негайної війни України з Росією.

Чує правління большевиків силу України і тому від його ультимату минуло три рази по 48 годин, а до с'ї хвилі війни з Україною немає і, сподіваємось, не буде. Навпаки, останні вісті показують, що Україна вислала своїх представників до мирових переговорів і їх допущено на конференцію. Видно, російське правління попускає і мусить попустити, бо за Україною стане не тільки український народ, але всі чужеплеменні народи Росії, які хочуть мати в себе свій лад і не дадуться керувати собою з Петрограду.

II.

З ПОВІСТЕЙ ПОЛОНЕНОГО М. КАПЕЛЬГОРОДСЬКОГО.

До товаришів.

*Товариші-брати! В неволі в чужині Судилось бути нам в великі ці хвилини,
Коли далеко там у рідній стороні Святкує люд відродження України.
А ми немов за гріх віддалені від них,—
Та подих весняний й до нас вже долітає—
І чуємо ми тут в бараках цих тісних,
Що Рідний Край—Україна воскресла!
Товариші-брати! Ми живемо в цей час,
Що величю піднявся над усіма часами,—
Але величність ся примуше і нас,
Щоби і ми були людьми-орлами!..
Поклянемо ся-ж тут, що всім своїм життєм
Чи в рідній стороні, чи де-б то на чужині
Покажемо себе і світу і людям
Достойними великої хвилини...*

СЛАВА!

*Слава всім тим, хто за волю України
Мерли в далеких снігах на чужині;
Всім, що за волю України лягли,
Кровю і тюрми й Сибір ізлими...
Слава всім тим, хто в сучасну хвилину
Кровю боронять кохану Україну,
Всім, хто в хвилину велику не спить,
Пильно за рухом ворожим стежить...
Слава всім тим, хто за волю України
Мають завчасу лягти в домовини,
Всім хто в хвилину велику не спить,
Міцно руками руйницю держить...
Тим же, хто рідну Україну забув,
Тим, хто не сино, а ворогом був,—
Всім тим, хто спить, коли йде боротьба,—
Сором!.. Гамба!..*

(За „Вісти. С. В. У.“).

Проект української конституції.

Професор Грушевський предлажив на останнім засіданні Центральної Ради вироблений ним проект конституції для Української Республіки, який вневдовзі має бути предлажений Українським Установчим Зборам до затвердження. Проект цей не є ще повним, як признає сам автор, і послідні його параграфи укладав автор серед гуку гармат у Києві, всеж головні нариски проекту вже остільки готові, що проф. Грушевський міг познайомити з ним Центральну Раду.

Конституція в проекті поділяється на шість частей крім вступних параграфів, які установляють державний характер України цими словами: Відновити своє державне право, яке демократична Республіка, Україна входить в склад Федеративної Республіки Російської для лекшої оборони і забезпечення добробуту своєї країни.

Верховне право (суверенність) в Українській Республіці належить українському народові разом з тими народностями, які живуть з ним на українській землі. Воно адієсноється через всенародні Збори України, оскільки певні права з нього не передані федеральним органам Російської Республіки.

Територія Української Республіки обіймає 10 губерній з прилученням деяких повітів з українським населенням сусідніх губерній (курської та вороніжської) та західних українських земель, як що вони цього забажають.

Територію сю думає комісія поділити на „землі“, доволі великі, з 3 до 4 нинішніх повітів, з широким самоуправом (автономією), забезпеченою від втручання і обмежень з боку виконавчої власті. Вони поділяються на волости й громади, також з значними правами самоуправу. Але означення круга діяльності їх полишається звичайному законодавству Республіки.

Проект забезпечує широкі особисті права людини без ріжниць полу. Повнолітність починається з 20 літ (не від 24, як в інших державах) і з хвилею осягнення повнолітності горожанам Української Республіки може користати ся без огляду на пол, всіма громадськими й горожанськими правами (як виборчим правом і т. д.). Уродження, освіта, цена не дають ніяких привилегій. Ніякі титули в актах і діловодстві вживати ся не можуть.

„Громадянин Укр. Республіки не може бути обмежений в правах слова, сумління й організації, наскільки вони не суперечать постановам карного права.

Громадянин Української Республіки і ніхто инший не може бути затриманий на території її без судового наказу инакше, як на гарячій уцінці. Але і в такому разі він має бути випущений не пізніше як за 24 год., коли суд не установить якогось способу його задержання.

Громадянин Української Республіки і ніхто инший на території її не може бути покараний смертю ані підданій яким небудь актам, які понижують людську гідність, як каря по тілі, наложження кайданів, штампю або виставлення на понижує видошницю“.

„Відносно Української Республіки до Російської Федерації проєктують ся такі:

Федеральним центральним органам Російської Республіки передають ся заграничні зносини, укладання і припинання трактатів політичних і торговельних і організація дипломатичного представництва від цілої республіки. Сим не укорочується право Української Республіки мати за границею своїх фінансових і торговельних агентів

для охорони інтересів своїх громадян. Рішення про війну і згоду, ведення війни, командування воєнними силами підчас війни. Установлення одиниць мір ваги і монети; законодавство митове; нормування поштових, телеграфних, залізничних, річних, ґрунтових і авіаційних зносин і оплат, оскільки вони уставляються одностайно для всієї федеративної Російської Республіки; охорона торгівлі і мореплавства Федеративної Російської Республіки за кордоном; нормування постанов про натуралізацію, набування і утрату громадських прав у ріжних краях Федеративної Російської Республіки, користування з громадських прав по-за межами свого краю і охорону чужеземців в межах Федеративної Російської Республіки; постанови про переселення в колонії Федеративної Російської Республіки; постанови про доходження цивільних претенсій поза межами свого краю, виконувание засудів, доказову силу документів; нормування певних спільних принципів права цивільного, карного і процесу; нормування правил санітарних і карантинних; охорона авторської власности і патентів; нагляд за додержуванням прав національних меншостей“.

З виїмком вичислених тільки що справ, що проєктують ся до передачі федеральним органам, все инше Україна полагоджує через свої Всенародні Збори, вибрані загальним, рівним, безпосереднім, тайним і пропорціональним голосуванням, з таким рахунком, щоби один депутат припадав приблизно на сто тисяч людности (що на всю Україну дало б приблизно коло 400 депутатів).

Голова, вибраний Всенародними Зборами, являєть ся разом головою Української Республіки, себто заступає місце президента (форма більш демократична). Він заступає Україну в зносинах з федеральним правлінням і сповнює инші чинности, звязані з представництвом Української Республіки. Уряд його триває до вибору нового голови новим Всенародними Зборами, так що Всенародні Збори, ухваливши свій роспуск, тим самим без усякої крива можуть перевібрати голову. При тим сей уряд фактично колегіальний, бо Збори вибирають в поміч голові товаришів і секретарів.

Всенародні Збори вибирають ся на три роки, але можуть і перед часом роспустити себе своєю постановою. Нові Збори розписує голова: між роспуском старих і вибором нових не може минути більше як три місяці. Сесія збираєть ся не менше, як два рази на рік; перерва між сесіями не може бути більше трьох місяців, а на пропозицію, внесену п'ятою частиною депутатів, Всенародні Збори мають бути скликані не пізніше місяця по її одержанню.

Законодатні проєкти на розгляд Всенародних Зборів вносять ся: президентом за порозумінням з Радою старшин Зборів, фракціями, зареєстрованими Всенародними Зборами, депутатами в числі не менше 30, кабинетом міністрів Української Республіки, органами самоуправу, які об'єднують не менше 100 тис. виборців, і наешті—безпосередно громадянами Української Республіки в числі не менше 100 тис.

Без ухвали Всенародних Зборів не можуть збиратися на території України ніякі податки, не можуть робитися ніякі позички на рахунок У. Р., громадяне України не можуть бути покликані до обовязкової або миліційної служби.

Всі справи Всенародними Зборами рішають ся простою більшістю; тільки для віддання міністрів під слідство і суд треба двох третин кворума (більшости депутатів).

Для зміни конституції треба трьох п'яти голосів, причім ухвалена зміна стає правосильною аж тоді, коли це рішення буде поно-

влено Всенародними Зборами в новім складі (після нових виборів).

Що до організації виконавчої власті, проєкт зазначає, що вона може походити тільки з народного вибору—з виборів громад, волостей, земель і всього народу, дістаючи од вибраних ними органів свою повновласть і перед ними відповідаючи. Законодатні і виконавчі органи громад, волостей і земель, наскільки розвивають свою діяльність в межах, означених законом Української Республіки, не можуть бути обмежені або стиснені в своїй діяльності ніякими виконавчими органами Республіки. Справами, які вістають ся поза межами органів місцевої самоуправи та дотикають цілої Української Республіки, порядкує кабинет міністрів Української Республіки.—Він же координує їх діяльність, не порушуючи їх компетенцій, та приходить їм в допомогу, коли вони до нього звертають ся.—Кабинет сей дістає свою повновласть від Всенародних Зборів Української Республіки і тільки перед ними відповідає.

Формує кабинет Голова Всенародних Зборів за порозумінням з Радою Старшин Всенародних Зборів, і потім кабинет подаєть ся на затвердження Всенародним Зборам. Таким самим способом робить ся частинне доповнення кабінету. Число членів кабінету й спеціалізацію їх портфельів установлюють Всенародні Збори.

Найвищим сторожем конституції і права Української Республіки являєть ся Генеральний Суд, зложений в рівній часті з суддів, вибраних Всенародними Зборами й делегованих вищими судами земель, з доживотним урядом. Він являєть ся найвищою апеляційною й касаційною інституцією Української Республіки, служить спеціальним трибуналом для деяких справ (напр. для суду над міністрами по справах їх урядованих), перевіряє правильність виборів до Всенародних Зборів (практика канадського вищого суду, що дала дуже добрі результати), пильнує згідности законів Всенародних Зборів з конституцією Української Республіки й обовязковими для неї постановами федеральними, пильнує законности всякого роду постанов органів самоуправу й урядників Української Республіки і наешті—згідности федеральних постанов з конституцією України.

Законодавчі ухвали Всенародних Зборів, осуждені Генеральним судом, можуть бути переглянені Всенародними Зборами в новому складі і коли будуть ухвалені наново, мають остаточно силу і не підлягають переглядові Генерального Суду. Помічення над незгідністю федеральних постанов з конституцією Генер. Суд передає до ужитку представникам Укр. Республіки о федеральних органах.

Такі головні основи проєкту.

Як бачимо з того короткого начерку, проєкт конституції проф. Грушевського має характер наскрізь демократичний; особливо, коли будемо говорити про горожанські права та організацію виконавчої власті. Що до відносин Української Республіки до Російської Федерації, то кидаеть ся в вічі, що автор керував ся тут констатцією союзу американських, а по часті й німецьких держав. Тим то спонується факт, чому проф. Грушевський надає так велику компетенцію і так широкі права федеративному правління майбутньої Російської Федерації, що очевидно не лежать в інтересі Української Республіки, бо чим ширші будуть права Російської Федерації тим вуачі права поодиноких її членів, а між ними й України. Між иншим Україна по думці проєкту мала б зрешті ся права мати особне дипломатичне представництво за границею. Під тим зглядом іде проф.

